

Posudek na magisterskou diplomovou práci Bc. Neli Astapencov

Název práce: **Proměny genderových archetypů ve filmu Hořký měsíc**

Posudek zpracovala: doc. PhDr. Blanka Knotková-Čapková, Ph.D., vedoucí práce

V Praze, 21.9.2013

Bc. Neli Astapencov si pro svou magisterskou diplomovou práci zvolila **téma** v oboru genderových studií velmi vhodné, a to genderovou archetypální analýzu filmu Romana Polanského *Hořký měsíc*. Ač se tomuto dílu dostalo široké kritické pozornosti, ucelený rozbor z genderového hlediska dosud publikován nebyl. Diplomová práce je tedy v tomto ohledu novým počinem.

K nejvýraznějším **kladům** této práce patří nadprůměrně, ba skutečně **nebývale široký rozsah odborné literatury**, kterou diplomantka nastudovala a na kterou průběžně (a až na drobnější výjimky i formálně správně) odkazuje. Tato širší bibliografického záběru se však částečně stala i jistou pastí, poněvadž ne vždy z textu zřetelně vyplývá, kterého konceptu se autorka vlastně drží, a jejich hojný výčet někdy působí spíše kumulativním než interpretačně zcela ujasněným dojmem. V tomto ohledu není text úplně vyrovnaný, zatímco některé pasáže výborně, jasně a zřetelně představují jednotlivé koncepty a aplikují je na zkoumaný materiál (zejména rozbor postavy Mimi a Oskara), jiné je spíše popisují (zejména v teoretické části, ale neplatí to o ní jako celku).

Další charakteristikou textu, která v sobě skrývá výhody i nevýhody, je výrazný autorčin sklon k **esejistickému**, místy až **publicistickému stylu**. Ukázkou esejistického stylu, který text do jisté míry oživuje, může být např. kapitola 4.3 (Voda – archetypální motiv) nebo odstavec na str. 33, věnovaný doslovnému (a v této souvislosti i možnému metaforickému) překladu názvu filmu z francouzštiny. K nevhodně publicistickým obrátům však patří výrazy jako „bláznivé nápady“ (str. 9), „pikantní“ [film] (str. 31), velmi problematická charakteristika, že „ženy jsou ze své podstaty kokety“ (str. 51) nebo některé použité výrazy, jako na více místech „perverzní“ a „obscénní“, na str. 10 „úchylný“, na str. 51 „invalida“, které jsou pouze povrchně (nebo vůbec nejsou) dekonstruovány. K tomu je však snad spravedlivé konstatovat, že čeština není autorčíným mateřským jazykem, což je jinak patrné celkově jen v malém počtu případů. Naopak bych ocenila, že autorka má smysl pro pointu, což se

projevuje v závěru některých podkapitol, a k psaní textu přistupuje originálně kreativním způsobem. V souvislosti s jazykově-stylistickou stránkou však nelze nezmínit stránku formálně technickou; celkový dojem z textu bohužel kazí nedostatečná autoredakce, nemálo překlepů, a to i ve jménech autorů a autorek (např. Zikmund Freud – str. 11, 67, 87, 92, teprve v bibliografii správně; Tor Arve Rfssland místo Roessland, resp. Røssland, 28 a 106; Lucy Irigaray místo Luce, 66; Žizek místo Žižek, 78).

Co je však třeba na práci rozhodně pochválit, je nejen dosti hluboké studium problematiky **archetypů** z pohledu různých teorií (feministických i nefeministických), ale i studium textů z oboru filmové kritiky, jednotlivých kritik analyzovaného filmu i kontextu celkové tvorby Romana Polanského. Po této stránce text Neli Astapencov vyniká nad běžný průměr diplomových prací.

Vlastní analýzu autorka několikrát přepracovala, v průběhu konzultací svědomitě opravovala a je třeba říci, že konečný výsledek mě jako školitelku docela potěšil. Celkově za nejlepší části analýzy považuji podkapitoly věnované analýze postavy Mimi, týkající se archetypu inspirátorky a svůdnice, a kapitolu věnovanou analýze postavy Oskara. Dosti zdařile je rozebrána i postava Fiony, naopak nedostatečně postava Singha, i když autorka v Závěru uvádí, že Singh je pouze sekundární postavou. S tím zcela souhlasím, nicméně přesto mohly být alespoň naznačeny některé problematické aspekty konstruování této postavy – jako „exotické“, „východní“ – a (tudíž?) emocionální, laskavé, otcovské. Se všemi autorčinými interpretacemi sice nesouhlasím (např. s interpretací archetypu Kálí jako „stínové bohyně“ v podvědomí žen – i když zde autorka odkazuje na odbornou literaturu), to však není podstatné; nehodnotím zde autorčiny názory (a ani mi to nepřísluší), ale její schopnost strukturovat text a logicky argumentovat pro uvedená tvrzení. Pokud jde o oba tyto aspekty, je opět text ne zcela vyrovnaný. Kvalitní argumentaci, jak už bylo naznačeno, spatřuji ve větší části rozboru postav hlavní hrdinky a hrdiny; pokud jde o strukturu, jsou i tyto části výborné, přehledně představují jednotlivé archetypy a v kontextu odborné diskuse nad nimi je aplikují na rozbor postav. Na některých místech však struktura práce projevuje jistou tendenci spíše k cykličnosti než k lineárnímu vedení – i když teoreticky by se tato preference mohla jevit z feministického hlediska i jako pozitivní. V některých případech (např. charakteristika archetypu čarodějnice, který není téměř zohledněn v analytické části, nebo zařazení teoretického výkladu konceptu mateřství až do analytické části) se dle mého názoru jedná o nedostatek metodologický.

V analytické části bych chtěla ocenit vcelku zdařilé doplnění a propracování podkapitoly, věnované (reálnému i metaforickému) tanci Mimi a Fiony, a dosti důkladnou i přesvědčivou interpretaci z hlediska subverzivního pojetí ženské sexuality, zejména podle Luce Irigaray.

Závěr práce přehledně a smysluplně shrnuje autorčiny přístupy a výsledky, které jsou ovšem podrobně prezentovány v textu samotném.

Celkové hodnocení: Diplomová práce Bc. Neli Astapencov se rodila dlouho, prošla několika upřesněními tématu i více verzemi. Práci k obhajobě **doporučuji** a jsem přesvědčena, že si zaslouží, aby prospěla. Pokud jde o návrh známky, váhala jsem v tomto případě více než u jiných, poněvadž, jak už bylo řečeno, kvalita práce není v celkovém měřítku zcela vyrovnaná, má výborné stránky, ale i některé dosti problematické lupy. Pokud autorka potvrdí u obhajoby schopnost logicky představit argumentaci pro svá tvrzení, nebránila bych se **velmi dobrému** hodnocení.